

thé van een *konditorei* (waar 's middags vaak ook een lichte maaltijd kan worden genuttigd). Het ontbijt bestaat uit een croissant, marmelade en een kop koffie. Een groot deel van de plaatselijke bevolking heeft 's ochtends liever iets zoeters, zoals *schoklasrullen* (croissantachtige broodjes met chocolade ertussen), of een *aachtchen* (een broodje in de vorm van een acht met een vulling van pudding). In hotels wordt vaak een steviger ontbijt of zelfs een uitgebreid ontbijtbuffet geserveerd.

Voor de lunch nemen veel Luxemburgers een *kachkéis* (een warm broodje kaas met mosterd) of een *croque-monsieur* (tosti) in een café. Ook wordt soms geluncht in een restaurant, waar de maaltijd uit verschillende gangen kan bestaan.

Restaurants worden doorgaans erg goed bezocht; in bijzondere gevallen

is het aan te bevelen te reserveren. In Luxemburg-stad zijn veel restaurants en bistro's op zondag gesloten.

Prijzen

Tussen de middag serveren veel restaurants een *plat du jour* (dagschotel) of een *menu du jour* (menu van de dag) met drie of meer gangen – dit is goedkoper dan *à la carte* €. Voor een dagschotel bent u in een eenvoudig restaurant € 9-15 kwijt en voor specialiteiten als *judd mat gaardebounen*, *kuddelefléck* of *hiechtkniddelen* (snoekknoedels, ofwel *quenelles de brochet*) in een riesling-saus zo'n € 15. Voor een menu van de dag wordt tussen de € 10-20 gerekend. In de betere restaurants kosten *à la carte*-gerechten circa € 15-30, en een lunchmenu circa € 30. Voor een *menu gastronomique* moet u op minimaal het dubbele rekenen, drankjes niet inbegrepen.

Luxemburgers gaan graag uit eten

1 Duizend jaar in honderd minuten – het Circuit Wenzel

Kaart: ► Ca 3/4, oriëntatiekaartje: blz. 37

Vervoer: Bus: lijn 9

Indrukwekkende verdedigingsmuren, kazematten en citadellen – ooit werd de stad Luxemburg als het sterkste bastion van Europa beschouwd. De grondslag werd ruim duizend jaar geleden gelegd door een zekere graaf Siegfried, die een kleine burcht bouwde op een strategisch gelegen rotsplateau hoog boven de rivier de Alzette.

Wie een indruk wil krijgen van de roerige geschiedenis van Luxemburg, moet beslist een bezoek brengen aan de **Bockrots** **1**, waar de oorsprong van Luxemburg-stad ligt. Op deze plek, de bakermat van Luxemburg, begint het **Circuit Wenzel** ('Wenceslaus-rondwandeling'), een 3 km lange cultuurhistorische route van ruim anderhalf uur waarop u kennismaakt met duizend jaar geschiedenis van het land.

Op zoek naar een strategisch gelegen plek voor zijn burcht ontdekte de

uit de Ardennen afkomstige graaf Siegfried halverwege de 10e eeuw de Bockrots. Hij kreeg het terrein dat hij op het oog had in handen door op Palmzondag 963 een ruil aan te gaan met de abdij St. Maximin bij Trier – overigens is uit recent onderzoek vast komen te staan dat de graaf zich, als de ruil niet was gelukt, niet had laten weerhouden het in bezit te nemen. In de oorkonde die tentoongesteld wordt in het Musée d'Histoire de la Ville de Luxembourg (zie blz. 39) wordt de ruil beschreven van 'anderhalve' *manse* (hofstede) uit het grafelijk bezit in Feulen, met inbegrip van de horigen en belastingen, tegen 'het kasteel genaamd *Lucilinburhuc*, met de opbrengsten, en alle landerijen aan de bedding van de Alzette, tot aan de oude boomstronken voor de muur van dat kasteel'. Onder het document staan de handtekeningen van maar liefst 26 getuigen, onder wie de bottelier van het klooster.

13 Drie musea onder één dak – het Château de Clervaux

Kaart: ► D3

In het Château de Clervaux zijn maar liefst drie musea onder één dak gehuisvest. Op de binnenplaats van het kasteel staan olijfgroene tanks. Ze horen bij een museum dat tjokvol staat met herinneringen aan het Ardennenoffensief uit de Tweede Wereldoorlog. In hetzelfde gebouw zijn alle kastelen van Luxemburg te zien – als maquettes op schaal. De topattractie is 'The Family of Man', een wereldberoemde fototentoonstelling, die tot UNESCO Werelderfgoed is uitgeroepen.

Het witgeschilderde kasteel van Clervaux, waarvan de bouw in de 12e eeuw een aanvang nam, is tot in de puntjes gerestaureerd. Dat mag zonder meer een wonder heten: het was zwaar vervallen, werd geveild vanwege oorlogsschulden, en werd in 1944 door Duitse soldaten in brand geschoten, waarna

er alleen nog rokende puinhopen overbleven. Amerikaanse tanks en een Duits kanon op de binnenplaats herinneren aan de oorlog. Tegenwoordig zijn hier de toeristeninformatie en drie musea gehuisvest.

In het **Musée de Maquettes** ¹ kunt u aan de hand van 22 natuurgetrouwe maquettes van de belangrijkste kastelen van het land zien welke de mooiste zijn. Zo kunt u ook meteen kiezen welke burchten u op reis in Luxemburg wilt bezoeken.

In het **Musée de la Bataille des Ardennes** ², dat gewijd is aan het Ardennenoffensief, wordt een enorme collectie tentoongesteld van documenten, uniformen, foto's en oorlogsmateriaal. Alleen al de diverse uniformen, uitgestald op etalagepoppen, nemen verschillende zalen in beslag. Op de eerste verdieping zijn Duitse en op de tweede verdieping Noord-Amerikaanse uniformen te zien. Er is uitgebreide uit-

14 Langs de Moezel – de Route du Vin

Kaart: ► G 11-H 7, oriëntatiekaartje: blz. 105

Vervoer: Autotocht: dagtocht, 42 km

Idyllische wijnbouwdorpen, oeverpromenades, wijngaarden, wijnkelders en wijnmusea – de Luxemburgse wijnroute, de Route du Vin, slingert vanuit Schengen door het prachtige Moezellandschap naar Wasserbillig.

Aan het begin van de Route du Vin ligt **Schengen** (zie blz. 102), dat ondanks zijn grote bekendheid nog altijd een dromerige wijnbouwplaats is. Het neoclassicistische **Schengener Schloss** ¹ werd in 1812 gebouwd op de resten van een laatmiddeleeuwse waterburcht, waarvan alleen de toren bewaard is gebleven. In 1871 logeerde Victor Hugo er. Als dank maakte hij voor de gastvrouw een tekening van de kasteeltoren – met koffiedik rond een koffievlek. Het kasteel is in 2016 verkocht en wordt tot congrescentrum verbouwd.

Remerschen (zie blz. 102), dat bekendstaat om zijn uitstekende Pinots

Blancs, wordt gedomineerd door een **barokkerk** met een weertoren. Binnen zijn muurschilderingen te zien van Ignaz Millim. Het proeflokaal in de **Caves du Sud** ², in de vorm van een oud Romeins schip, ziet er uitnodigend uit.

De Route du Vin, waarlangs zich aan de linkerkant met wijngaarden bedekte hellingen uitstrekken en rechts de Moezel stroomt, voert naar **Schweb-sange** ³ (zie blz. 106). Tijdens het wijnfeest op de eerste zondag van september spuit de dorpsfontein wijn in plaats van water. Aan de dorpsstraat ziet u een eeuwenoude wijnpers en op het kerkhof een Gallo-Romeinse **sarcofaag**.

In **Bech-Kleinmacher** (zie blz. 106) krijgen bezoekers van het **Wijn- en Folkloremuseum A Possen** ⁴ een indruk van het werk van de wijnboeren en het leven op het platteland in vervlogen tijden. In het gezellige proeflokaal kunt u wijn en plaatselijke specialiteiten proeven.